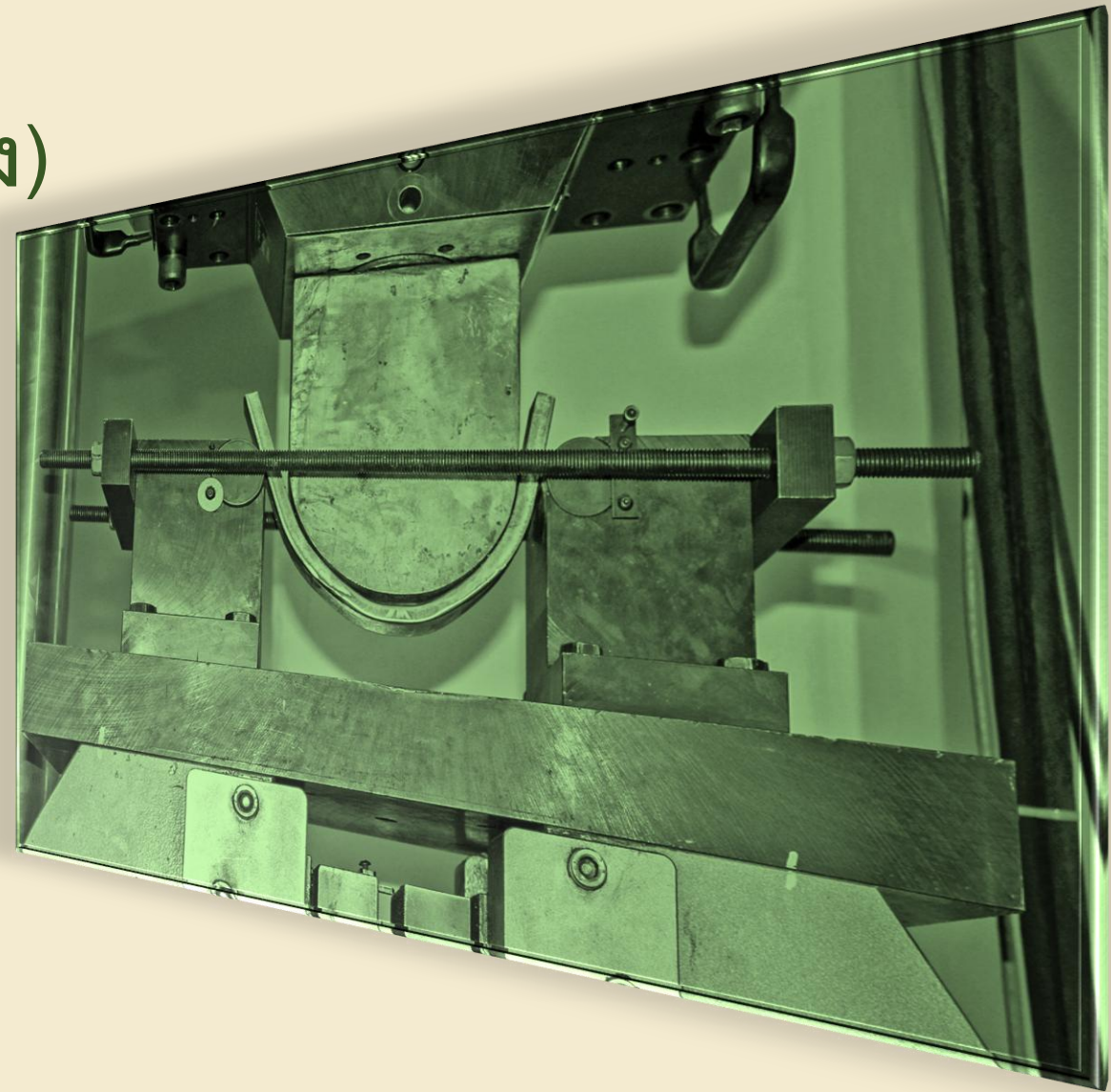

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

การทดสอบด้วยการดัดงอ (ดัดโค้ง)

สาระสำคัญ

การทดสอบด้วยการดัดงอหรือดัดโค้ง เป็นการทดสอบแบบทำลายสภาพเพื่อ ดูการแปรสภาพของชิ้นงานทดสอบ โดย พิจารณาว่าผิวด้านนอกของชิ้นงานทดสอบที่ ทำการดัดงอเกิดรอยแตกขึ้นหรือไม่ ภายหลังจากการทดสอบรัศมีในการดัดงอได้ตามที่ กำหนดไว้ จนได้มุมตามที่กำหนดไว้ใน มาตรฐานการทดสอบ

สาระการเรียนรู้

1. ลักษณะของการทดสอบด้วยการดัดงอ
2. วัตถุประสงค์ของการทดสอบด้วยการดัดงอ
3. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทดสอบด้วยการดัดงอ
4. การเตรียมชิ้นงานและวิธีการทดสอบ
5. ปัจจัยที่มีผลต่อการทดสอบด้วยการดัดงอ

สมรรถนะประจำหน่วย

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับการทดสอบด้วยการดัดงอ
2. ปฏิบัติการทดสอบวัสดุและงานเชื่อมด้วยการดัดงอตามหลักการ

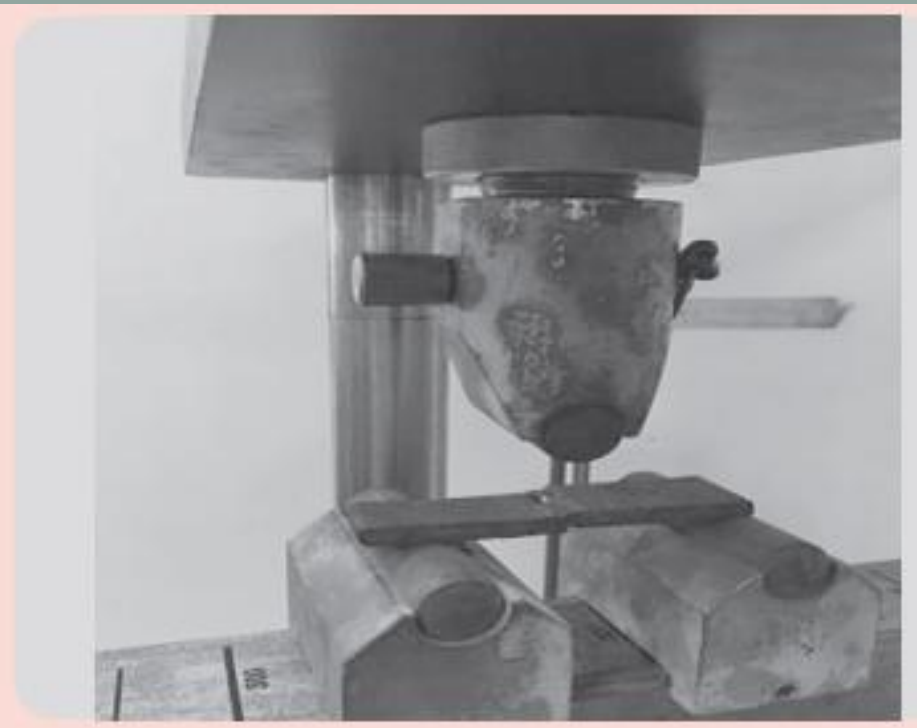
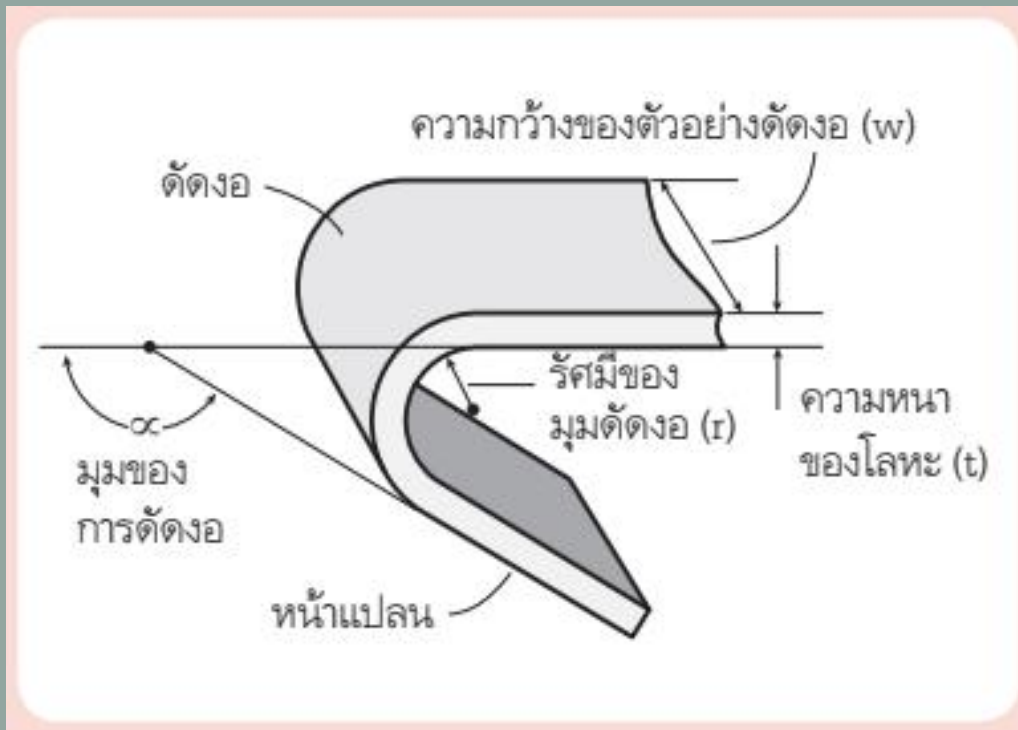

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายลักษณะของการทดสอบด้วยการดัดงอได้
2. บอกวัตถุประสงค์ของการทดสอบด้วยการดัดงอได้
3. อธิบายการใช้งานเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทดสอบด้วยการดัดงอได้
4. เตรียมชิ้นงานเพื่อทดสอบด้วยการดัดงอได้
5. อธิบายวิธีการทดสอบด้วยการดัดงองานเชื่อมแบบต่างๆ ได้
6. บอกปัจจัยที่มีผลต่อการทดสอบด้วยการดัดงอได้
7. ปฏิบัติการทดสอบด้วยการดัดงอได้

1. ลักษณะของการทดสอบด้วยการดัดงอ

การทดสอบด้วยการดัดงอ (Bending Test) คือ การทดสอบวิธีการใดก็ได้ในการดัดชิ้นงานทดสอบซึ่งอาจจะมีหน้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยม รูปทรงหลายเหลี่ยม หรือรูปวงกลม ให้ได้รัศมีการงอหรือมุมตามที่กำหนดไว้ โดยทิศทางของแรงที่ใช้ในการดัดงอต้องคงที่ และการออกแรงในการดัดงอต้องเป็นไปอย่างช้า ๆ เพื่อป้องกันการเคลื่อนที่ของชิ้นงานทดสอบในแนวด้านข้าง หลังจากที่ยื่นงานทดสอบงอไปตามที่กำหนดไว้แล้ว ให้ทำการตรวจสอบดูว่าพื้นที่ผิวด้านนอกของชิ้นงานทดสอบบริเวณที่ดัดงอได้รับความเค้นแรงดึงในระหว่างการดัดงอ โดยมีรอยแตกเกิดขึ้นหรือไม่

ลักษณะชิ้นงานทดสอบด้วยการดัดงอ

ลักษณะการทดสอบด้วยการดัดงอ

2. วัตถุประสงค์ของการทดสอบด้วยการดัดงอ

การทดสอบด้วยการดัดงอ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ทดสอบสมบัติความเหนียวของรอยเชื่อม (Ductility of Weld) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณผลกระทบร้อนจากการเชื่อม (Heat Affected Zone: HAZ)

2. ทดสอบหาความสมบูรณ์ของรอยเชื่อม (Sound Weld) เพื่อค้นหาจุดบกพร่องภายในเนื้อเชื่อมและบริเวณผลกระทบร้อนหลังจากการแตกหักของชิ้นงานทดสอบ การดัดจะเริ่มตัดจนกระทั่งชิ้นงานทดสอบงอเป็นรูปตัวยู (U-Bend) แล้วจึงทำการประเมินผลการทดสอบ

3. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทดสอบด้วยการดัดงอ

เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทดสอบด้วยการดัดงอนั้น ไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัว เนื่องจากการทดสอบไม่ซับซ้อน ยุ่งยาก และไม่ต้องการความละเอียดของเครื่องมือมากนัก เพียงแค่สามารถทำการดัดโค้งชิ้นงานทดสอบด้วยรัศมีต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ หรือดัดงอเป็นมุมที่ต้องการ เมื่อกำหนดรัศมีการดัดงอที่คงที่ได้ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการทดสอบด้วยการดัดงอ ได้แก่ หมุด (Pin) ลูกกลิ้ง (Roller) และแกนหมุน (Mandrel) โดยทั่วไปควรมีความยาวมากกว่าความกว้างของชิ้นงานทดสอบ และต้องมีความแข็งเพียงพอทนต่อการแปรรูปและการสึกหรอในระหว่างการดัดงอได้

4. การเตรียมชิ้นงานและวิธีการทดสอบ

4.1 การเตรียมชิ้นงานในการทดสอบ

ในการเตรียมชิ้นงานทดสอบด้วยการตัดงอ ผู้ปฏิบัติงานควรดำเนินการดังนี้

4.1.1 ตำแหน่งการตัดชิ้นงานทดสอบ (Specimens) จากชิ้นงานทดสอบงานเชื่อม

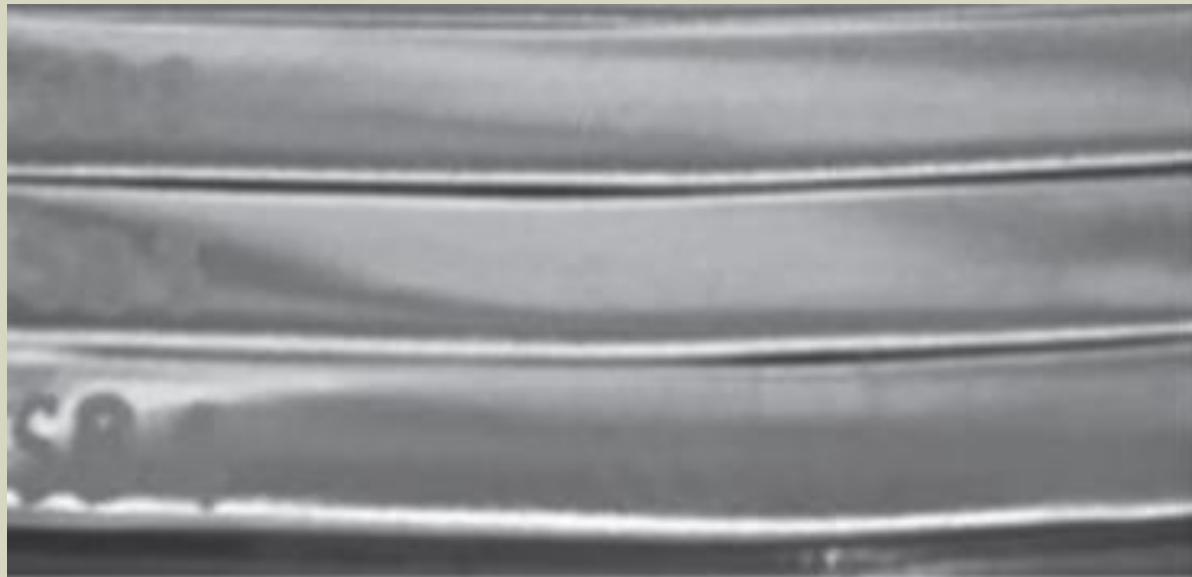

ลักษณะของตำแหน่งการเตรียมชิ้นงานทดสอบ
ต่อชนบากร่องวีเดี่ยว ความหนาของชิ้นงาน
เท่ากับหรือน้อยกว่า $3/8$ (10 มิลลิเมตร)

4.1.2 รูปแบบการตัดเตรียมชิ้นงานทดสอบ ขึ้นอยู่กับความหนาของชิ้นงานทดสอบรอยต่อเชื่อม และกระบวนการเชื่อม ในการทดสอบชิ้นงานเชื่อมรอยต่อชนบากร่องวี (Single-V Butt Joint) จะทำการทดสอบหาความสมบูรณ์หรือความเหนียวของรอยเชื่อมใน 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1) ตัดชิ้นงานทดสอบตามความยาวของรอยเชื่อม (Longitudinal Bend Specimens)

เพื่อหาความเหนียวหรือความสมบูรณ์ของเนื้อเชื่อม

ลักษณะของการตัดชิ้นงานทดสอบ
ตามความกว้างของรอยเชื่อม

2) ตัดชิ้นงานทดสอบตัดขวางกับความยาวของรอยเชื่อม (Transverse Bend Specimens) เพื่อหาความเหนียวหรือความสมบูรณ์ของรอยต่อเชื่อม และบริเวณผลกระทบร้อนจากการเชื่อม (Heat Affected Zone: HAZ)

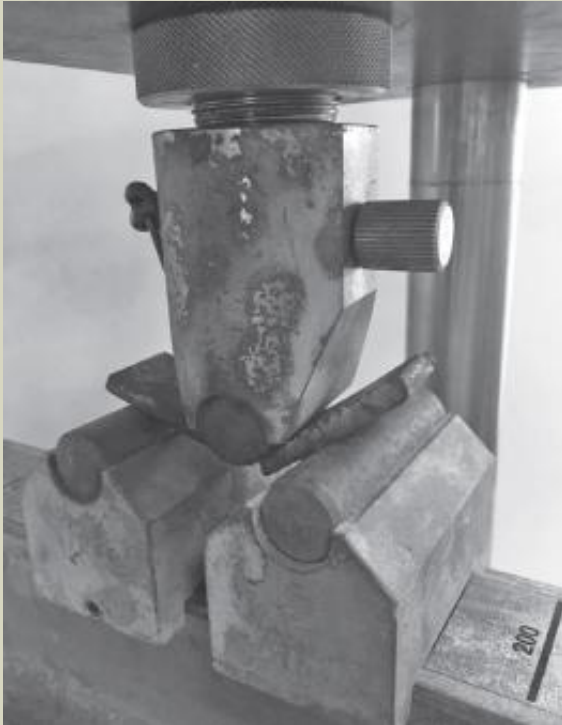

ลักษณะของการตัดชิ้นงานทดสอบ
ตัดขวางตามความยาวของรอยเชื่อม

4.2 วิธีการทดสอบ

4.2.1 ขั้นตอนการทดสอบด้วยการดัดงอ (Test Procedure) มีดังนี้

1) วางชิ้นงานทดสอบชนิดตัดขวางกับรอยเชื่อม

ลักษณะของการวางชิ้นงานทดสอบ
ชนิดตัดขวางกับรอยเชื่อม

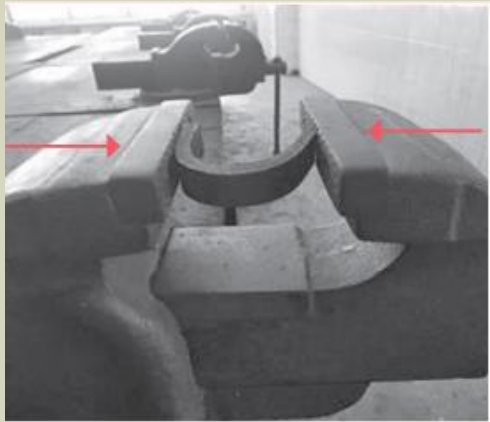
2) วางชิ้นงานทดสอบชนิดตัดขวางกับรอยเชื่อม

ลักษณะของการวางชิ้นงานทดสอบ
ชนิดตามความยาวของรอยเชื่อม

4.2.2 การทดสอบด้วยการดัดองงานเชื่อมแบบต่างๆ แบ่งออกได้ดังนี้

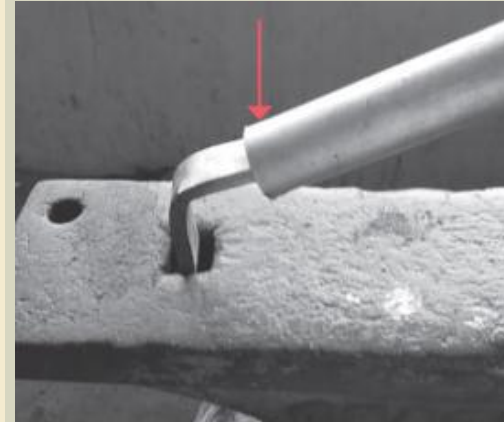
1) การดัดอแบบอิสระ (Free Bend Test) ใช้สำหรับทดสอบอย่างง่าย เช่น ปากกาตั้งโต๊ะ ท่อสวมอัด หรือค้อน เป็นต้น

การดัดอโดยการบีบด้วยด้ามปากกาตั้งโต๊ะ

การดัดอโดยใช้ค้อนตี

การดัดอโดยใช้ท่อสวมอัด

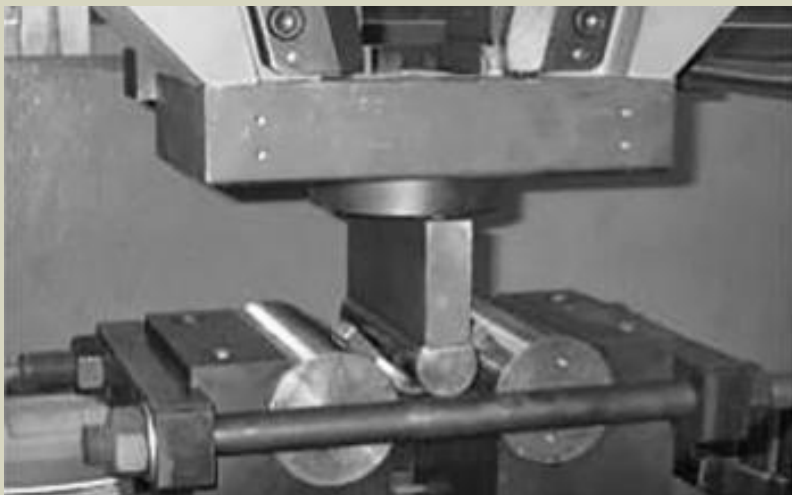
การดัดอโดยใช้ค้อนตี

ลักษณะการทดสอบด้วยการดัดอแบบอิสระ
โดยการใช้ปากกาและใช้ค้อนตี

ลักษณะของการวางชิ้นงานทดสอบ
ชนิดตามความยาวของรอยเชื่อม

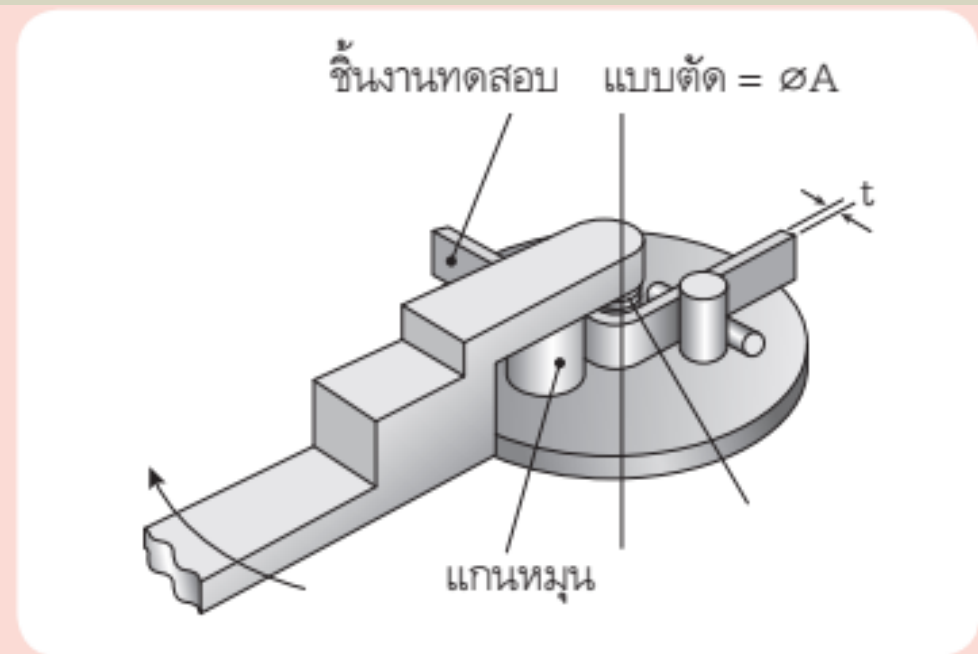
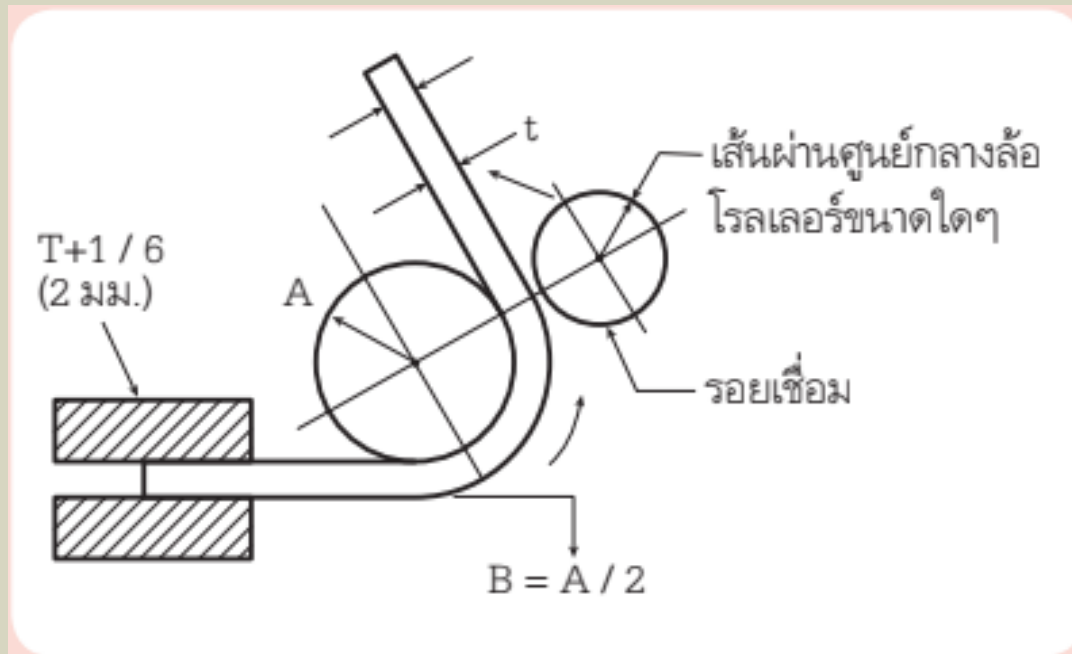
2) การดัดงอแบบดัดบังคับ (Test Bend Fixture) สามารถเลือกวิธีการทดสอบได้หลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียด แต่จะมีหลักการทดสอบเหมือนกัน วิธีที่นิยมใช้ ได้แก่

(1) Pressing Bend Method การทดสอบแบบนี้จะนำชิ้นงานทดสอบมาวางบนตัวฐานรอง ซึ่งควรมีลักษณะเป็นรูปทรงกระบอกที่มีรัศมีความโค้งไม่ต่ำกว่า 10 มิลลิเมตร แล้วค่อยๆ เพิ่มแรงกระทำแก่ชิ้นงานในการกดที่จุดกึ่งกลางของชิ้นงานเพื่อทำการดัดโค้ง ระยะห่างระหว่างฐานรองที่ใช้ในการทดสอบเท่ากับ $2r + 3t$ โดยที่ r คือ รัศมีการดัดงอ และ t คือ ความหนาหรือเส้นผ่านศูนย์กลางของชิ้นงานทดสอบ ส่วนปลายของแกนหมุนจะต้องเป็นรูปทรงกระบอกที่มีรัศมีความโค้งเท่ากับรัศมีการดัดงอที่ต้องการจะทำการทดสอบ

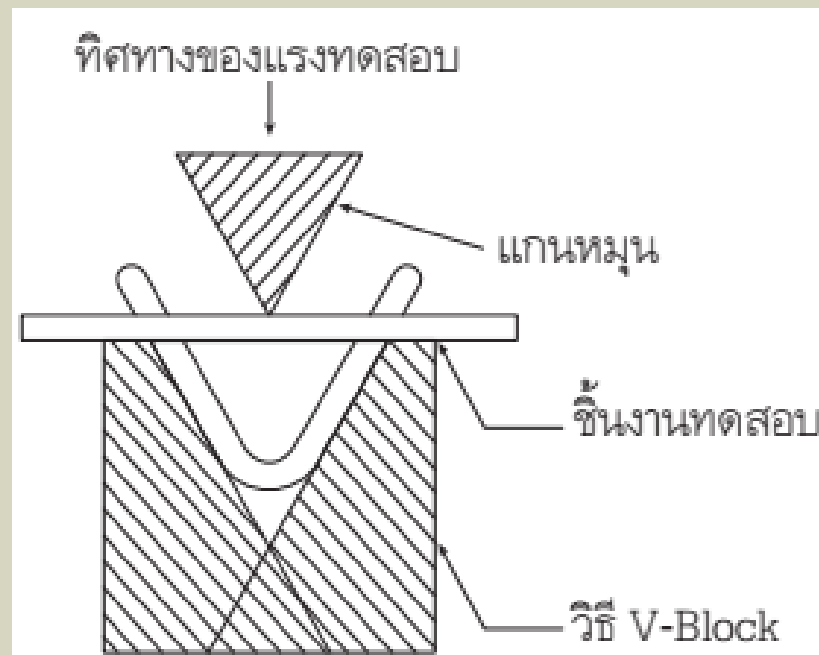
ลักษณะการทดสอบด้วยการดัดงอแบบ Pressing Bend Method

(2) Winding Bend Method การทดสอบแบบนี้จะนำชิ้นงานทดสอบมาม้วนรอบแกนหมุนตามที่กำหนดไว้ โดยการกดยึดปลายด้านหนึ่งของชิ้นงานทดสอบไว้ และทำการดัดงอที่ปลายอีกด้านหนึ่ง ทำให้เกิดการดัดงอรอบแกนหมุน

ลักษณะการทดสอบด้วยการดัดงอแบบ Winding Bend Method

(3) V-Block Bend Method การทดสอบแบบนี้จะนำชิ้นงานทดสอบมาวางบนฐานรูปตัววี แล้วค่อย ๆ เพิ่มแรงกดผ่าน Mandrel ลงตรงกลางของชิ้นงานทดสอบ เพื่อทำการดัดงอชิ้นงานทดสอบให้ได้ตามที่กำหนดไว้

ลักษณะการทดสอบด้วยการดัดงอแบบ V-Block Bend Method

3) การดัดงอแบบกดตัด (Guided Bend Test) มีขั้นตอนดังนี้

(1) เตรียมชิ้นงานทดสอบตามขนาดที่มาตรฐานกำหนด โดยการลบขอบมนของชิ้นงานทดสอบให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันการฉีกขาดขณะทำการดัดงอ

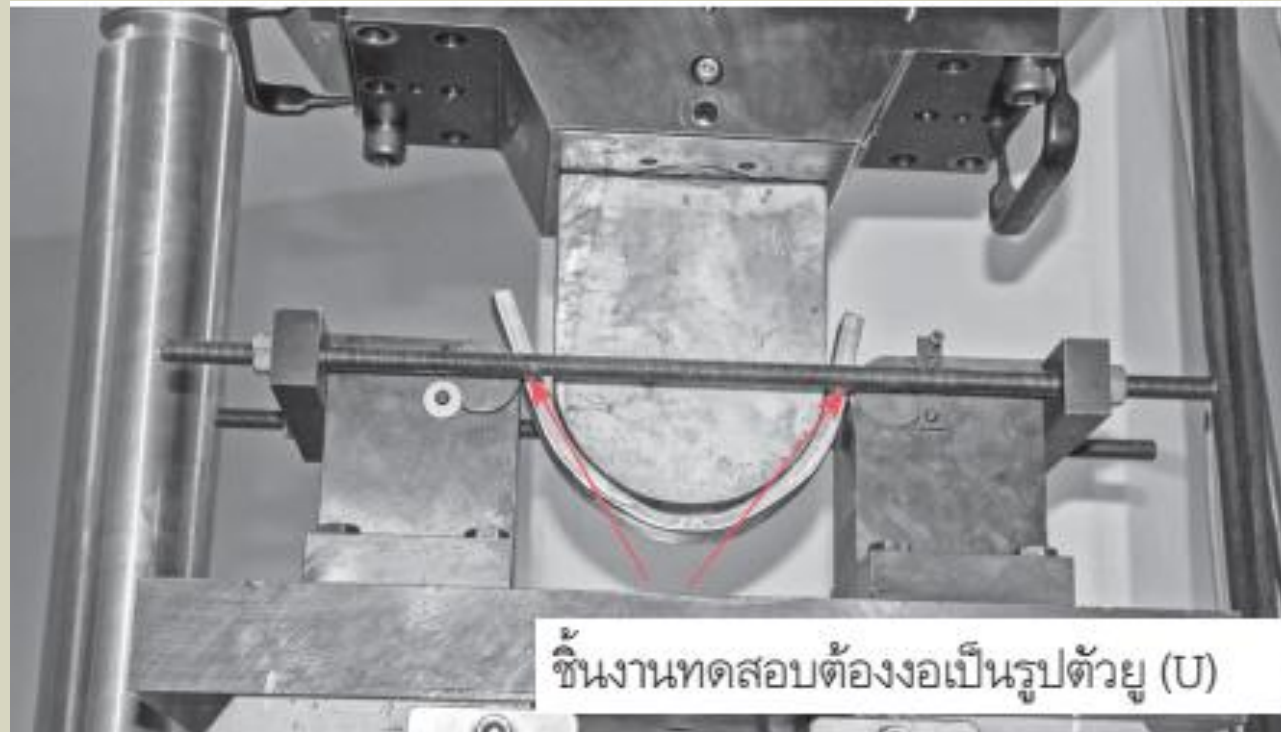
ลักษณะการเตรียมชิ้นงานทดสอบตามขนาดที่มาตรฐานกำหนด

(2) วางชิ้นงานทดสอบให้ด้านที่จะรับแรงดึงคว่ำลงด้านล่าง และให้รอยเชื่อมและบริเวณผลกระทบร้อน (HAZ) สองข้างอยู่กึ่งกลางอย่างสมดุล ผิดพลาดได้ไม่เกิน 1/16 นิ้ว (1.6 มิลลิเมตร) บนร่องแบบดัด

ลักษณะการวางชิ้นงานทดสอบการดัดงอแบบกดดัด

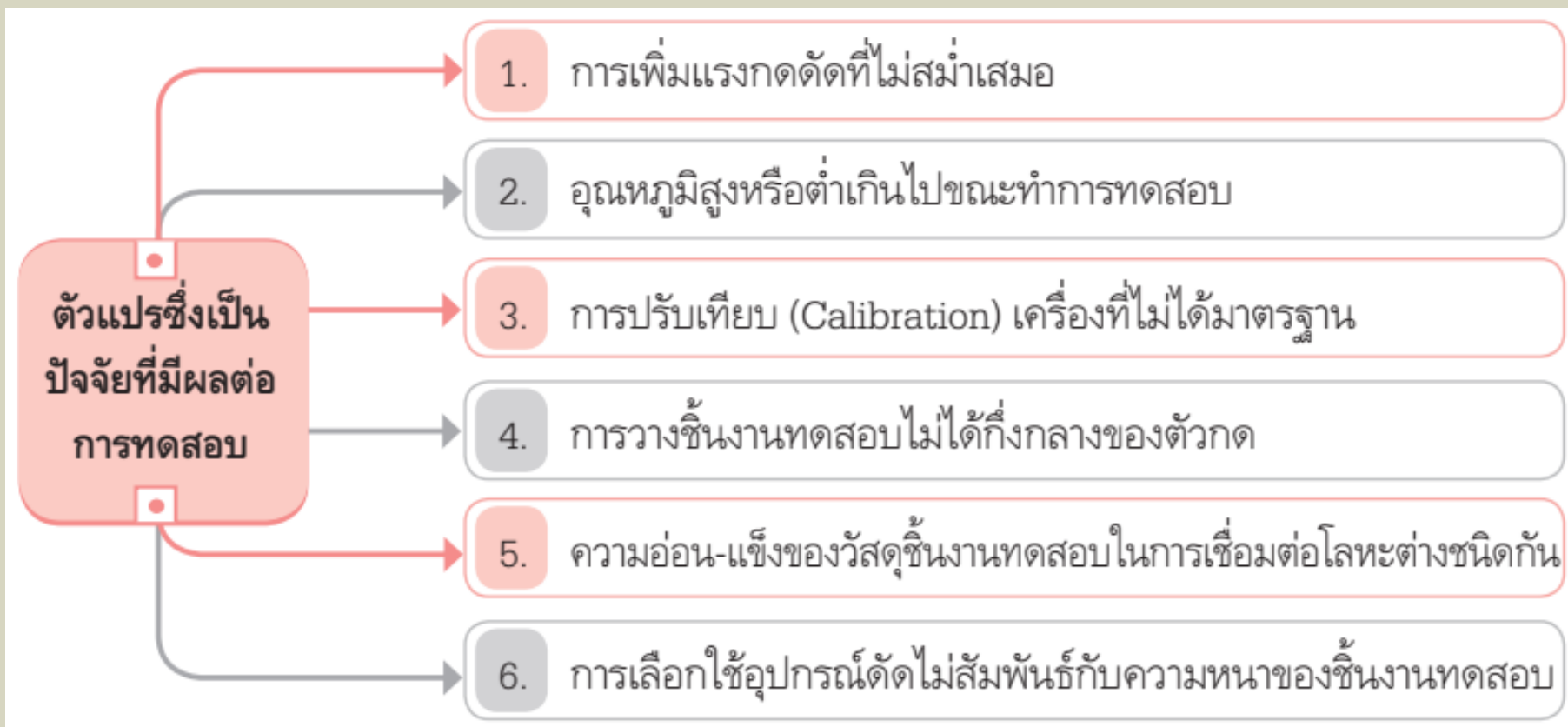
(3) ใช้แรงกดไฮดรอลิกแบบร่องตัดขึ้นจนกระทั่งชนกับตัวกดตัด (Plunger) และตัดต่อไปจนกระทั่งชิ้นงานทดสอบถูกกดลงไปในเรื่องตัดเป็นรูปตัวยู (U-Shape) อย่างถาวรหลังการตัด

ลักษณะการใช้แรงกดไฮดรอลิกกดชิ้นงานทดสอบตัดงอเป็นรูปตัวยู

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการทดสอบด้วยการดัดงอ

ในการทดสอบด้วยการดัดงอ จะมีตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการทดสอบดังนี้

สรุป

การทดสอบด้วยการดัดงอหรือดัดโค้ง เป็นการทดสอบแบบทำลายสภาพเพื่อสังเกตการแปรสภาพของชิ้นงานทดสอบ โดยพิจารณาผิวด้านนอกของชิ้นงานที่ดัดงอว่าเกิดรอยแตกขึ้นหรือไม่ ภายหลังจากการทดสอบรัศมีในการดัดงอได้ตามที่กำหนดไว้ จนได้มุมตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการทดสอบ

การทดสอบด้วยการดัดงอมีวัตถุประสงค์ในการทดสอบสมบัติความเหนียวของรอยเชื่อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณผลกระทบร้อนจากการเชื่อม และทดสอบหาความสมบูรณ์ของรอยเชื่อมเพื่อค้นหาจุดบกพร่องภายในเนื้อเชื่อมและบริเวณผลกระทบร้อนหลังจากการแตกหักของชิ้นงานทดสอบ โดยจะเริ่มดัดจนกระทั่งชิ้นงานทดสอบงอเป็นรูปตัวยู แล้วจึงทำการประเมินผลการทดสอบ

เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทดสอบไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัว เนื่องจากการทดสอบไม่ซับซ้อนยุ่งยาก และไม่ต้องการความละเอียดของเครื่องมือมากนัก เพียงสามารถทำการดัดโค้งชิ้นงานทดสอบด้วยรัศมีต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ หรือดัดงอเป็นมุมที่เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการทดสอบด้วยการดัดโค้ง ได้แก่ Pin, Roller และ Mandrel